

PROBLEMEN VAN BESTUUR EN VERTEGENWOORDIGING IN DE NAAMLOZE VENNOOTSCHAP

door

J. M. NELISSEN
Stagiair-Navorsers bij het N.F.W.O.

I. Het begrip statutair orgaan

1. De personen aan wie krachtens een beding van de standregelen de vertegenwoordiging in rechte van de naamloze vennootschap werd opgedragen, noemt de rechtspraak *statutaire organen*. Dergelijke clausules hebben tot doel de formaliteiten vereist bij het verschijnen in rechte van een N.V. te vereenvoudigen. Immers, de wet legt de verplichting op om bij het optreden de natuurlijke personen die in haar naam handelen in de akten van rechtspleging te vermelden. Hierdoor wordt aan de rechter en aan de tegenpartij de mogelijkheid verleend om na te gaan of de rechtspersoon wel geldig vertegenwoordigd is; het ontbreken van deze vermelding zal geen louter processuele nietigheid meebrengen.

Alhoewel het nieuw Gerechtelijk Wetboek deze eis niet meer stelt, schijnt de fundering van dergelijke clausules uitermate interessant, daar het probleem een vraag van bevoegdheid en niet van vorm stelt (1).

Deze bedingen luiden gewoonlijk als volgt : „De vennootschap zal in rechte vertegenwoordigd zijn, zowel als eiseres dan als verweerster, door de voorzitter van de raad van beheer (of door een beheerder enz.)”.

Het is nu wel merkwaardig dat de geldigheid van deze bevoegdheidsdelegatie door de rechtspraak wordt erkend terwijl de vertegenwoordiging in rechte tot de exclusieve bevoegdheid van de beheerraad, als collegiaal orgaan, behoort. Men neemt daarenboven algemeen

(1) Het art. 703 van het nieuw Gerechtelijk Wetboek luidt : „Rechtspersonen treden in rechte op door tussenkomst van hun bevoegde organen. Om van hun identiteit te doen blijken in de dagvaarding en in elke akte van rechtspleging is het voldoende hun benaming, hun rechtskarakter en hun maatschappelijke zetel op te geven. De partij tegen wie zodanige akte van rechtspleging wordt ingeroepen heeft evenwel het recht om in elke stand van het geding te eisen dat de rechtspersoon haar de identiteit meedeelt van de natuurlijke personen die zijn organen zijn. Het vonnis over de zaak kan worden uitgesteld zo lang aan deze vordering niet is voldaan.” (Zie ook : RONSE, J., *Vennootschappen, Overzicht van rechtspraak* (1964-1967), nr. 55, T.P.R., 1967, 657).

aan dat de afgevaardigde-beheerder (art. 63 Venn. W.) de rechtspersoon slechts mag vertegenwoordigen binnen het kader van het dagelijks beheer, met uitsluiting van de vertegenwoordiging in rechte. Kan men dan zeggen dat de oprichters van de N.V. de macht hebben om bij de statuten een orgaan in te stellen, dat niet in de wet is voorzien?

Men zou dit kunnen afleiden uit een oppervlakkig onderzoek van de rechtspraak. Inderdaad, in verscheidene arresten van het hof van cassatie worden de personen aan wie de vertegenwoordiging in rechte wordt opgedragen, als statutaire organen bestempeld. In vier van deze arresten wordt de voorziening van een Belgische vennootschap inzake directe belastingen niet ontvankelijk verklaard omdat de lasthebber niet bewijst dat hij het *wettelijk of statutair orgaan* van de vennootschap is (1), of van een wettelijk of statutair orgaan een bijzondere delegatie heeft verkregen om voor de vennootschap in rechte op te treden (2). In twee andere arresten over voorzieningen in cassatie door een buitenlandse vennootschap ingesteld, spreekt het hof over *l'étendue des pouvoirs des organes légaux ou statutaires* (3), en vermeldt de directieraad als statutair orgaan (4). Dit laatste arrest is het enige waar de term statutair orgaan afzonderlijk wordt gebruikt en waar meteen klaar wordt aangeduid wie als dusdanig wordt beschouwd. Verder vermeldt het hof de beheerraad als het *geschikt wettelijk of statutair orgaan* (om de rechtspersoon te vertegenwoordigen) (5).

En beperkt aantal arresten, die eveneens de voorziening niet ontvankelijk verklaren, gebruiken de woorden *statutair orgaan* niet (al komt de uitdrukking bij sommige ervan wel voor in de samenvatting van de *Pasicrisie*) maar bevestigen dat de ondertekenaar van de volmacht de bevoegdheid niet had of het statutair voorzien mandaat niet had verkregen om de rechtspersoon in rechte te vertegenwoordigen (6).

2. In de rechtsleer wordt het probleem behandeld door Van Ryn (7) en door Simont en Van Ommeslaghe (8). Deze laatste schrijvers bepalen de clausule tot oprichting van een statutair orgaan als

(1) Cass., 6 januari 1956, *Pas.*, 1956, I, 435.

(2) Cass., 8 januari 1940, *Pas.*, 1940, I, 2, met noot R.H.; — Cass., 14 oktober 1940, *Pas.*, 1940, I, 254; — Cass., 6 juni 1961, *Pas.*, 1961, I, 1091.

(3) Cass., 24 september 1963, *Pas.*, 1964, I, 86; — zie ook: RONSE, J., o. c., nr. 51, T.P.R., 1967, 656.

(4) Cass., 20 januari 1944, *Pas.*, 1944, I, 162.

(5) Cass., 1 april 1962, *R.W.*, 1962-63, 838.

(6) Cass., 17 juni 1943, *Pas.*, 1943, I, 247; — Cass., 3 maart 1947, *Pas.*, 1947, I, 301; — Cass., 20 maart 1953, *Pas.*, 1953, I, 556; — Cass., 20 november 1958, *Pas.*, 1959, I, 292; — Cass., 7 mei 1963, *Pas.*, 1963, I, 995.

(7) VAN RYN, *Principes de droit commercial*, Brussel, 1954, I, nr. 644.

(8) SIMONT en VAN OMMESLAGHE, *La notion de l'organe statutaire et la répartition des pouvoirs par le conseil d'administration des sociétés anonymes*, R.C.J.B., 1964, 74 e.v.

een statutaire opdracht van een werkelijke beslissings- en vertegenwoordigingsbevoegdheid : *(il s'agit) de l'attribution, par les statuts, d'un pouvoir d'accomplir l'acte en engageant la société* (1).

Op deze definitie voortbouwend menen zij andere clausules die een bevoegdheidsdelegatie bevatten met de delegatie van de bevoegdheid tot vertegenwoordiging in rechte te kunnen gelijkschakelen. Zo voorzien sommige clausules dat *de vennootschap voor een bepaalde soort handelingen (bv. handelshuur) door haar afgevaardigde-beheerder (of door een beheerder of zelfs een directeur) zal vertegenwoordigd zijn*. Door dit beding zou dus ook een statutair orgaan worden opgericht.

3. Het statutair orgaan is ongetwijfeld geen facultatief wettelijk orgaan zoals de afgevaardigde-beheerder. Klaarblijkelijk wordt bij deze bedingen een bepaalde bevoegdheid verleend aan personen die geen wettelijke organen zijn.

Om dezelfde reden kan men het statutair orgaan niet omschrijven als het wettelijk orgaan waarvan de bevoegdheid door de statuten nader wordt bepaald. In deze zin worden de termen *statutair orgaan* gebruikt in het arrest van 1 april 1962, wanneer de beheerraad als het geschikt wettelijk of statutair orgaan wordt aangewezen om de rechtspersoon te vertegenwoordigen (2). Deze uitspraak schijnt overbodig vermits de beheerraad toch reeds de wettelijke bevoegdheid tot vertegenwoordiging bezit.

Voorlopig bepalen wij het statutair orgaan zeer algemeen als een orgaan dat door de statuten wordt opgericht en door de wet niet is voorzien.

Onmiddellijk rijst hierbij de vraag naar de wettelijkheid van deze clausules. Verder onderzoeken wij hoe de statutaire organen moeten gekwalificeerd worden indien deze bedingen, zelfs in beperkte mate, geldig worden geacht.

II. De wettelijkheid van het statutair orgaan

4. Mag, bij de oprichting van een N.V. of ter gelegenheid van een statutenwijziging een orgaan worden ingesteld dat niet door de wet is voorzien? Meer algemeen kan men zich afvragen welke rol de statuten moeten vervullen bij de bevoegdheidsbepaling der organen.

Zoals men weet eist de wet op dwingende wijze drie permanente organen, nl. de algemene vergadering (soeverein orgaan van beslissing aan wie de residuaire bevoegdheden toekomen, art. 70 e.v. Venn. W.), de raad van beheer (orgaan van bestuur en vertegenwoordiging,

(1) SIMONT en VAN OMMESLAGHE, o. c., nr. 7.

(2) R.W., 1962-63, 838.

art. 53 e.v. Venn. W.) en de commissaris of het college van commissarissen (orgaan van toezicht, art. 64 e.v. Venn. W.).

In de statuten mogen twee andere organen worden voorzien : de afgevaardigde — al dan niet beheerder — die met het dagelijks beheer gelast wordt (art. 63 Venn. W.) en de algemene raad van verenigde beheerders en commissarissen (art. 55, laatste lid en art. 68 Venn. W.). Alhoewel hun instelling niet verplichtend is en het dus aan de statuten toekomt deze organen op te richten, worden zij uitdrukkelijk door de wet voorzien. Veeleer dan statutaire organen, verdienen zij de naam van facultatieve wettelijke organen.

Verder rust op de oprichters van de rechtspersoon de taak om, binnen het wettelijk kader, de bevoegdheid van de wettelijke organen af te palen. Aldus : art. 13 Venn. W., betreffende de beheerders (*wier bevoegdheden worden vastgesteld bij de akte van oprichting*) en art. 54 Venn. W. (*indien de statuten er niet anders over beslissen*), art. 129 en 130 Venn. W. betreffende de zaakvoerders van een P.V.B.A. (art. 129 : *behoudens strijdige bepalingen van de statuten* en art. 130 *bij stilzwijgen van de statuten*).

Het is echter ongeoorloofd de bevoegdheid van de organen buiten de grenzen van de wet uit te breiden (1).

Zo zullen de bevoegdheden die krachtens statutaire bepaling aan de afgevaardigde-beheerder te beurt vallen en het dagelijks beheer te buiten gaan, nietig worden geacht of, juist gezegd, tot de wettelijke perken herleid worden.

5. *A fortiori* kan er geen sprake zijn van het oprichten bij statutaire bedingen van niet door de wet voorziene organen. Een dergelijke bepaling zou strijdig zijn met de geest van de hele vennootschapswet. In ons recht, kan een vereniging die de rechtspersoonlijkheid verkrijgt slechts optreden door organen die de wet limitatief heeft aangeduid. Deze opvatting wordt gedeeld door een eensgezinde rechtsleer (2). Zo sluiten Simont en Van Ommeslaghe in hun hogervermeld artikel de mogelijkheid uit van werkelijke statutaire organen die naast de wettelijke organen in naam van de vennootschap zouden handelen (3).

6. Wat heeft het hof van cassatie dan bedoeld met de termen *statutair orgaan*? Uit ons onderzoek der arresten bleek dat de woorden *statutair orgaan* steeds voorkomen in de uitdrukking *wettelijk of*

(1) Concluis van het O.M. bij Brussel, 15 april 1956, *J.T.*, 1956, 383.

(2) VAN RYN, o. c., I, nr. 644; — VAN RYN en HEENEN, o. c., II, nr. 938; — RONSE, *Preadvies over nietigheid van besluiten van organen van de N.V.*, Zwolle, 1966; — MAEIJER, J. M. M., *Nietigheid van besluiten van organen van de N.V.*, T.P.R., 1967, 167 e.v.. De voorbereidende werken van de wet van 1873 wijzen ook in die richting. Aldus rapporteur Pirmez : de vennootschap kan slechts optreden *par le seul mode d'action directe qu'elle possède* nl. door haar wettelijke organen (*Parlem. Besch.*, 1872-73, blz. 89; *Parlem. Hand.*, Kamer, Zitting van 20 november 1872, blz. 35).

(3) SIMONT en VAN OMMESLAGHE, o. c., nr. 9.

statutair orgaan (1), met één enkele uitzondering (2). In dit laatste geval had het hof de directieraad van een buitenlandse vennootschap een statutair orgaan genoemd; er wordt met geen woord gerept over een eventuele toepasselijkheid van dit begrip op Belgische vennootschappen. Verder wordt nergens het *statutair orgaan* tegengesteld aan de wettelijke organen, te meer daar het hof in één arrest de beheerraad als een *wettelijk of statutair* orgaan beschouwt, wat niet alleen overbodig is, doch tevens wijst op de complementariteit van beide begrippen.

Tenslotte moet de aandacht worden gevestigd op het feit dat de woorden *statutair orgaan* alleen verschijnen bij arresten over procesrecht en meer bepaald over de *ontvankelijkheid* van voorzieningen in cassatie. Men kan zich dan afvragen of de verruiming van het begrip tot de clausules waardoor aan een bepaalde persoon bijzondere machten worden toegekend, wel verantwoord is (3). Deze opvatting vindt nergens steun in de rechtspraak en spruit eigenlijk voort uit de mening dat een werkelijke beslissingsbevoegdheid wordt verleend bij de clausules tot oprichting van statutaire organen, wat ons betwistbaar voorkomt.

Om deze reden behandelen wij verder in afzonderlijke hoofdstukken : eensdeels, de juridische kwalificatie van de clausule van zogenaamde statutaire organen die de bevoegdheid tot vertegenwoordiging in rechte toekennen en anderdeels de juridische kwalificatie van de clausules die bijzondere machten verlenen aan sommige personen en, meer bepaald, aan de afgevaardigde-beheerder. Beide problemen moeten naar onze mening goed van elkaar gescheiden worden.

III. Het statutair orgaan : juridische kwalificatie

7. Wij beperken ons in dit hoofdstuk tot de studie van de clausules die de bevoegdheid tot vertegenwoordiging in rechte toekennen aan bepaalde personen, door de rechtspraak statutaire organen genoemd.

A. IS HET STATUTAIR ORGAAN EEN INDEPLAATSGESTELD LASTHEBBER?

8. Simont en Van Ommeslaghe (4) nemen samen met een eensgezinde rechtsleer aan dat louter statutaire organen niet kunnen opgericht worden buiten het kader van de wet, omdat het ondenkbaar is dat een vennootschap waarvan de vorm en de structuur door de wet geregeld wordt, andere organen zou instellen dan degene die

(1) Zie boven, nr. 1.

(2) Cass., 20 januari 1944, *Pas.*, 1944, I, 162.

(3) Zie boven, nr. 2.

(4) SIMONT en VAN OMMESLAGHE, *o.c.*, nr. 10 e.v.

de wet haar oplegt. Om dezelfde reden kan er geen sprake zijn van een bedeling der bevoegdheden binnen de raad van beheer. Het bestuursorgaan van de N.V. is de beheerraad, samengesteld uit een college van beheerders. De individuele beheerder is als dusdanig geen orgaan en geen enkel beding der statuten kan hem deze hoedanigheid verschaffen (1).

Er blijft dan maar één mogelijkheid open : het zgn. statutair orgaan is niets anders dan een lasthebber van de vennootschap. In de inwendige orde van de vennootschap is, naar de mening van Simont en Van Ommeslaghe, dit *statutair orgaan* een lasthebber van de beheerraad en niet van de algemene vergadering.

Vooreerst omdat in de praktijk de titularis van de bijzondere machten onder het toezicht blijft van de raad van beheer.

Verder omdat de inhoud van het mandaat weliswaar in de statuten wordt bepaald, maar de lasthebber door de beheerraad wordt aangeduid. Deze verhoudingen worden door beide auteurs vergeleken met de afgevaardigde-beheerder, wiens taak in algemene bewoordingen door de wet wordt omschreven maar die zijn functie onder de hoge leiding van de beheerraad moet uitoefenen.

Juridisch wordt deze praktijk verantwoord door het consensueel karakter van het mandaat. De clause tot oprichting van een statutair orgaan wordt opgesteld vooraleer de titularis van de bijzondere machten is aangeduid. Het contract van lastgeving komt slechts tot stand wanneer de beheerraad de titularis heeft gekozen en deze zijn toestemming heeft gegeven. Er zijn dus logisch twee verrichtingen die veelal ook chronologisch mekaar opvolgen : enerzijds de beslissing iemand met bijzondere machten te belasten en anderzijds de aanduiding van de titularis ervan.

Zo zal de beheerraad de titularis van de bijzondere machten aanduiden wanneer zij in de statuten worden toegekend aan een functie die door verschillende personen wordt bekleed. Bij voorbeeld moet de beheerraad tussen verschillende afgevaardigde-beheerders degene kiezen aan wie de bijzondere machten opgedragen worden. Deze afgevaardigde bezit dan de dubbele hoedanigheid van orgaan als afgevaardigde-beheerder en van lasthebber als titularis van de bijzondere machten.

Het zogenaamd statutair orgaan is dus niets anders dan een lasthebber van de vennootschap gekozen door de raad van beheer (*désigné par la société à l'intervention de son conseil d'administration*) voor bepaalde handelingen die in de statuten worden omschreven.

Simont en Van Ommeslaghe besluiten hieruit dat er geen onderscheid hoeft gemaakt tussen het mandaat gegeven door de beheerraad

(1) Cass., 15 oktober 1959, *Pas.*, 1960, I, 193; — Cass., 5 april 1962, *Pas.*, 1962, I, 878. Zie ook SIMONT, L., *L'administrateur d'une société anonyme a-t-il un droit d'investigation individuelle?*, *Rev. prat. soc.*, 1963, blz. 189.

aan een persoon, die al dan niet beheerder kan zijn, en het mandaat gegeven in uitvoering van een beding der standregelen. Het enige verschil tussen beide hypothesen ligt in het al dan niet bestaan van een voorafgaandelijke statutaire toelating.

Heel het probleem wordt herleid tot de vraag of deze statutaire toelating wel vereist is. Simont en Van Ommeslaghe antwoorden ontkennend, om de volgende redenen. De beheerraad vereenzelvigd zich als orgaan met de rechtspersoon in zijn verhouding met derden, maar de beheerders blijven lasthebbers in de inwendige structuur der vennootschap. Daaruit volgt dat personen belast met een mandaat vanwege de beheerders, tegenover derden lasthebbers van de vennootschap zijn, maar in de inwendige orde van de vennootschap indeplaatsgestelde lasthebbers worden. Het gemeenrecht betreffende indeplaatsgestelde lasthebbers is van toepassing (art. 1994 B.W.).

De noodzakelijkheid van een statutaire toelating aan de beheerraad om een lasthebber aan te duiden, hangt dus af van de vraag of de substitutie van de lasthebber bij stilzwijgen van de overeenkomst van lastgeving, geoorloofd is. Gewoonlijk wordt in het gemeenrecht hierop bevestigend geantwoord (1).

Simont en Van Ommeslaghe komen tot het besluit dat het zogenaamd statutair orgaan aan wie bepaalde bevoegdheden worden toegewezen, uitwendig lasthebber is van de vennootschap en inwendig een indeplaatsgestelde lasthebber. De aanduiding van deze lasthebber door de beheerraad kan krachtens het gemeenrecht ook zonder statutair beding geschieden.

9. Wij kunnen de grote lijnen van deze redenering bijtreeden wat betreft de clausules tot het opdragen van speciale machten. Het uitgangspunt van de constructie daarentegen komt ons betwistbaar voor. Het hof van cassatie bedoelde met statutair orgaan alleen : de personen die op grond van een statutair beding bevoegd zijn om de rechtspersoon te vertegenwoordigen. Kan dat wel gelijkgesteld worden met clausules die een werkelijke beslissingsbevoegdheid verlenen?

In het laatste deel van onderhavige studie zullen wij de problemen van de speciale machten behandelen, vooral wanneer de afgevaardigde-beheerder deze verkrijgt. Nu onderzoeken wij de draagwijdte van de clausules die de bevoegdheid tot vertegenwoordiging in rechte delegeren.

B. HET STATUTAIR ORGAAN : EEN BEWIJSREGELING

10. Welke taak wordt wezenlijk opgedragen aan een beheerder die met de vertegenwoordiging in rechte is belast? Mag hij op eigen initiatief en zonder aan het toezicht van de beheerraad te zijn onder-

(1) In tegengestelde zin nochtans : DE PAGE, V, nr. 414.

worpen om het even welk proces aanleggen? In elk geval wordt door een dergelijke clause geen afbreuk gedaan aan de bevoegdheid van de beheerraad om de rechtspersoon te vertegenwoordigen. Men streeft veeleer een vereenvoudiging in de werking van de vennootschap na : door aan één beheerder de bevoegdheid te verlenen alle procesakten te ondertekenen vermijdt men de moeilijkheden die het herhaalde samenroepen van de ganse beheerraad wellicht zou meebrengen.

Wordt daarom aan deze beheerder het mandaat gegeven het proces volkomen alleen te voeren? Dit lijkt zeer betwistbaar. Naar onze mening blijft het initiatief om te procederen, het toezicht over de handelingen van de bevoegde beheerder en, meer algemeen, de hogere leiding van het proces bij de beheerraad berusten.

De clauses van statutair orgaan delegeren in feite geen werkelijke beslissingsbevoegdheid en verlenen evenmin een mandaat. De bedoeling is alleen de vertegenwoordiging van de vennootschap door de beheerraad te vergemakkelijken. Enerzijds geeft de beheerraad haar vertegenwoordigingsbevoegdheid niet prijs en anderzijds is de vennootschap geldig vertegenwoordigd in het proces door één enkele beheerder. Het beding van de statuten, gepubliceerd in het Staatsblad, biedt de nodige waarborgen van publiciteit tegenover derden.

Daarom kan men naar onze mening deze clause ontleden als een *gewone bewijsregeling* van de vertegenwoordigingsbevoegdheid van de beheerraad.

Dergelijke clauses zijn niet vreemd aan ons vennootschappenrecht. Vindt men immers geen soortgelijke oplossing in de clause der dubbele handtekening waarbij de vennootschap, buiten de daden van dagelijks beheer, geldig verbonden wordt door de handtekening van twee beheerders (bv. de voorzitter van de raad van beheer en een beheerder) of van een beheerder en een directeur, die geen bewijs van voorafgaande beraadslaging van de raad van beheer aan derden moeten voorleggen?

Ook deze clause regelt volgens het hof van cassatie een vraag van bewijs (1). De twee beheerders hebben niet het recht in naam van de vennootschap te handelen en de beheerraad laat geen enkele van zijn bevoegdheden aan twee van zijn leden over.

Welke is de waarde en welke zijn de gevolgen van de bewijsregeling voorzien door de clauses van dubbele handtekening en van statutair orgaan?

Volgens de rechtsleer vestigt de clause der dubbele handtekening een vermoeden van een conforme beslissing der beheerraad (2). Daaruit volgt dat de vennootschap door de dubbele hand-

(1) Cass., 29 maart 1906, *Pas.*, 1906, I, 180 : „Cette disposition se rapporte à une question de preuve et n'a pas pour objet d'étendre les pouvoirs de l'administrateur délégué (...); Attendu que le pouvoir d'attester par leurs signataires les engagements sociaux n'implique pas, pour deux administrateurs isolés, celui d'agir au nom de la société”.

(2) VAN RYN, *o. c.*, I, nr. 473 en 583; — SIMONT en VAN OMMESLAGHE, *o. c.*, nr. 6.

tekening verbonden is zelfs indien er in werkelijkheid geen beraadslaging heeft plaats gehad. Bij gebrek aan beraadslaging of bij niet conforme beraadslaging mogen derden principieel de nietigheid inroepen terwijl, omgekeerd, de vennootschap in hetzelfde geval natuurlijk over deze mogelijkheid niet beschikt.

De nietigheid zal evenwel door derden slechts mogen ingeroepen worden voor zover de vennootschap deze niet had gedekt door bekrachtiging van de betwiste rechtshandeling. Bekrachtiging is niet mogelijk wanneer de handeling werd verricht buiten het maatschappelijk doel of indien inmiddels verworven rechten van derden worden aangetast. Dit is het geval bij eenzijdige handelingen die binnen een bepaalde tijd moeten verricht worden (bv. een opzegging) (1) of bij overeenkomsten, wanneer de belanghebbende ter kennis heeft gegeven dat hij van het recht dat hem toekomt tegen degene die onbevoegd heeft gehandeld, gebruik wil maken.

Wat het inroepen van de nietigheid door de vennootschap betreft, blijkt het algemeen verbod dat wij hoger formuleerden, niet meer absoluut. Uit een arrest van het hof van Brussel kan men afleiden dat de N.V., bij gebrek aan beraadslaging van de beheerraad, de nietigheid wel kan inroepen tegenover een derde, wanneer uit een feitelijk element blijkt dat de derde *ab initio* op de hoogte was van het gebrek van de rechtshandeling (2).

De gevolgen die door rechtspraak en rechtsleer aan de clause van dubbele handtekening verbonden worden gelden, naar onze mening, eveneens bij de clauses die de bevoegdheid tot vertegenwoordiging in rechte delegeren. Beide clauses regelen in feite een bewijsaangelegenheid. Het is trouwens merkwaardig dat het arrest van Brussel de twee beheerders die handelen op grond van een beding van dubbele handtekening als statutaire organen bestempelt.

(1) Cass., 6 februari 1953, *Pas.*, 1953, I, 436; *Rev. prat. soc.*, 1953, blz. 224, met conclusies van advocaat-generaal HAYOIT DE TERMICOURT en noot van P.D.

(2) Brussel, 31 mei 1952, *Rev. prat. soc.*, 1952, nr. 4277.

In het besproken geval was een deel van de beheerraad uitgeweken omwille van de oorlogsomstandigheden, zodat slechts drie beheerders te lande gebleven waren. Een van deze beheerders die tevens directeur was, nam ontslag. De twee overige beheerders, handelend krachtens een statutaire clause van dubbele handtekening, maar zonder beraadslaging van de raad van beheer, kenden hem een pensioen toe voor zijn activiteiten als directeur. Na de oorlog wordt dit pensioen geregeld uitbetaald. Alhoewel de uitslag van het geding voor ons onderwerp geen belang heeft, komt de geldigheid van de toekenning van het pensioen ter sprake in de motivering van het arrest. Het hof beslist dat er geen reden bestaat om aan de vennootschap het recht te ontzeggen de nietigheid van de rechtshandeling tegenover een derde in te roepen, wanneer de vennootschap met haar eigen beheerder contracteert. Het feit dat de medecontractant beheerder was brengt mee dat hij het gebrek aan beraadslaging kende. Zijn hoedanigheid als beheerder wordt dus als feitelijk element aangevoerd om zijn kennis van het gebrek op het ogenblik dat hij als derde met de vennootschap contracteerde, aan te tonen. Aldus het hof: „Attendu que l'intérêt qui s'attache à ce que les engagements pris par les *organes statutaires* de la société envers les tiers ne puissent être discutés par elle en raison de l'ignorance dans laquelle ces tiers se trouvent quant à la régularité des délibérations intervenues, ne se rencontre pas lorsque la société contracte avec ses propres administrateurs”.

C. STATUTAIRE ORGANEN MET VERTEGENWOORDIGINGS- EN BESLISSINGSBEVOEGDHEID

11. De huidige interpretatie van de clause der dubbele handtekening beantwoordt nog niet volledig aan de noden van de praktijk. Het louter gelijkstellen van de zogenoemde statutaire organen met twee beheerders die in naam van de vennootschap tekenen, biedt slechts een zeer onvolmaakte oplossing. Zeer vaak zal de bevoegde persoon moeten optreden zonder vooraf de beheerraad samen te roepen. Derden kunnen dan, bij gebrek aan beraadslaging, de nietigheid van de handeling inroepen zolang de beheerraad ze niet heeft bekrachtigd. Meer nog, indien wij het hogervermelde arrest van Brussel volgen, kan de vennootschap zich op de nietigheid beroepen indien zij erin slaagt de kennis van het gebrek in hoofde van de derde aan te tonen.

De praktische nadelen van deze situatie zullen weliswaar beperkt zijn. Derden moeten immers het gebrek van de handeling bewijzen terwijl de vennootschap in de meeste gevallen de nietigheid door bekrachtiging kan dekken. Dit neemt niet weg dat bij vernietiging van een handeling die binnen een bepaalde tijd diende gesteld, zoals opzegging van handelshuur (bij clause van dubbele handtekening) of bij het stellen van bepaalde proceshandelingen (bij clause van statutair orgaan), de bekrachtiging na verloop der periode geen uitwerking meer kan hebben.

Is deze toestand wel redelijk wanneer derden betreffende de personen die de vennootschap kunnen verbinden voldoende werden ingelicht door de publikatie in het Staatsblad?

Waarom zou men aan deze personen geen werkelijke *vertegenwoordigingsbevoegdheid* toekennen, zonder mogelijkheid van vernietiging of van inroepen der relatieve nietigheid? Dit zou geen afbreuk doen aan de eigenlijke *beslissingsbevoegdheid* van de beheerraad, die de N.V. blijft besturen maar zich tegenover derden gebonden acht door de handtekening van de personen die in de statuten worden bekend gemaakt.

12. De dualiteit tussen vertegenwoordigings- en beslissingsbevoegdheid is in ons recht minder bekend. Het onderscheid tussen de externe vertegenwoordiging en de interne betrekkingen werd voor het eerst in het Duitse burgerlijk recht gemaakt voor het contract van lastgeving. Het mandaat is er een overeenkomst die zowel aan de mandant als aan de mandataris rechten en verplichtingen oplegt en hun interne betrekkingen regelt; naast het mandaat bestaat er de *Vollmachterteilung*, die juridisch verschillend is van het mandaat alhoewel zij in de praktijk gewoonlijk samengaan, waardoor de vertegenwoordigde bij een eenzijdige rechtshandeling vertegenwoordigingsbevoegdheid verleent aan de drager van de volmacht.

De twee begrippen werden in het Duitse vennootschapsrecht overgenomen. De statuten mogen, volgens deze wet, alleen de bestuursmacht maar niet de vertegenwoordigingsbevoegdheid van de organen beperken. Dit gaat zover dat een beheerder of een zaakvoerder geen rekening moet houden met eventuele statutaire beperkingen van zijn vertegenwoordigingsbevoegdheid en de vennootschap bijgevolg verbonden is door de handelingen van dit orgaan, zelfs indien zij gesteld worden buiten de statutaire perken en de eventuele derde deze beperkingen kende! (1)

13. Deze verhoudingen kunnen in het Belgische recht slechts door een tussenkomst van de wetgever gevestigd worden. Een zodanige tussenkomst is evenwel niet vereist om aan derden zowel als aan de vennootschap het recht te ontzeggen de nietigheid van een handeling gesteld door de bevoegdverklaarde personen in te roepen. Waarom zou een clause van dubbele handtekening of tot vertegenwoordiging in rechte slechts een vermoeden van conforme beraadslaging der beheerraad vestigen terwijl de vennootschap in haar statuten de personen aanduidt die haar kunnen verbinden? Deze bevoegde personen, bekleed met een werkelijke vertegenwoordigingsbevoegdheid kunnen dan slechts in zeer oneigenlijke zin statutaire organen genoemd worden.

IV. Delegatie van bijzondere machten aan de afgevaardigde-beheerder

14. Wanneer de beheerraad aan bepaalde personen de macht toekent om in naam van de rechtspersoon een bepaalde soort handelingen te verrichten, dan delegeert hij een deel van zijn eigen bestuursbevoegdheid. Wij geloven dat deze hypothese volledig moet onderscheiden worden van de clauses tot oprichting van zgn. statutaire organen, waardoor slechts een bewijsaangelegenheid wordt geregeld.

Zowel beheerders als personen die geen deel uitmaken van de beheerraad zoals aangestelden van de onderneming, komen voor deze delegatie van bijzondere bevoegdheden in aanmerking. De praktijk vertoont evenwel een sterke neiging om vooral de afgevaardigde-beheerder met deze taak te gelasten. Het belang van dit toepassingsgeval noopt ons dan ook de algemene beginselen van delegatie van het dagelijks beheer te hernemen.

A. DE AFGEVAARDIGDE-BEHEERDER (OMSCHRIJVING)

15. Het art. 63 Venn. W. voorziet dat het „dagelijks beheer der zaken van de vennootschap, alsook de vertegenwoordiging van

(1) COING, H., *Le développement de la procuration (Vollmacht) en droit allemand*, U.L.B., Fac. Droit, Travaux et Conférences, 1964 — I.

de vennootschap, wat dat beheer aangaat, mogen toevertrouwd worden aan bestuurders, zaakvoerders en agenten, al dan niet vennoten zijnde, wier benoeming, ontslag en bevoegdheid bij de statuten worden geregeld.”

Deze tekst beoogt het bestuur van de N.V. te vereenvoudigen. Het collegiaal karakter van de beheerraad (1) maakt een samenroepen van de raad bij elke bestuursdaad noodzakelijk; het art. 63 vormt op deze hinderlijke regel een uitzondering voor het beheer van dag tot dag.

Deze afgevaardigde, die zowel in als buiten de raad van beheer kan gekozen worden en dit zelfs bij stilzwijgen der statuten, is hoofdzakelijk een uitvoeringsagent. De raad van beheer vertrouwt hem een deel van zijn bevoegdheid toe zonder evenwel afstand te doen van het recht om, ook in aangelegenheden van dagelijks beheer, de N.V. te besturen en te vertegenwoordigen. Meer nog, de raad is verplicht toezicht uit te oefenen op de handelingen van zijn afgevaardigde, die over zijn beheer verantwoording is verschuldigd. Tenslotte kan de afgevaardigde, volgens sommige auteurs, slechts optreden binnen het kader van de hem verstrekte richtlijnen.

B. JURIDISCHE KWALIFICATIE VAN DE AFGEVAARDIGDE-BEHEERDER

16. Volgens de tekst van de wet is de afgevaardigde een *lasthebber* die, naar de rechtsleer, zowel door de beheerraad als door de algemene vergadering kan aangeduid worden (2). Men weet dat alle beheerders lasthebbers van de vennootschap zijn in de inwendige orde van de vennootschap en, in college verenigd, een *orgaan* vormen in hun verhouding met derden.

Bezit de afgevaardigde eveneens deze hoedanigheid? Ja, zegt het hof van cassatie in haar arrest van 7 september 1950 (3), omdat de beheerders geen ondergeschikten maar organen zijn van de N.V. en hierbij geen onderscheid dient gemaakt tussen beheerders en afgevaardigde-beheerders.

Deze motivering bevredigt niet. Inderdaad, de beheerders zijn individueel geen organen maar slechts leden van een collectief orgaan en anderzijds kan de afgevaardigde ook buiten de beheerraad gekozen worden zonder daarom zijn hoedanigheid van orgaan te verliezen.

De afgevaardigde is een orgaan omdat de wet uitdrukkelijk een afgevaardigde voorziet die een eigen bestuurs- en vertegenwoordigingsfunctie uitoefent. Inderdaad, een N.V. waarvan de beheerraad

(1) VAN RYN, o. c., I, nr. 644.

(2) *Pas.*, 1950, I, 846; — zie ook *Cass.*, 19 februari 1955, *Rev. prat. soc.*, 1955, nr. 4478, met noot.

(3) Brussel, 13 februari 1954, *Rev. prat. soc.*, 1954, nr. 4567. Zie verder over het statuut van de afgevaardigde: FRÉDÉRICQ, *Traité de droit commercial belge*, V, nr. 456 e.v.; — *Nov.*, *Droit commercial*, III, 2301; — RESTEAU, *Traité des sociétés anonymes*, II, nr. 1088 e.v.; — LEHRER, *La notion de gestion journalière*, *Rev. prat. soc.*, 1957, blz. 71, nr. 4657.

het wettelijk minimum van drie beheerders niet meer telt, kan nog optreden door haar afgevaardigde-beheerder (1).

C. DE BEVOEGDHEID VAN DE AFGEVAARDIGDE

17. De *eigen bevoegdheid* van de afgevaardigde omvat uitsluitend het dagelijks beheer. Dit is een feitelijk begrip, dat, aan de hand van de bestaande rechtspraak en op grond van de statuten moet geïnterpreteerd worden in functie van het maatschappelijk doel (2).

Men aanvaardt echter algemeen dat een statutaire bevoegdheidstoe wijzing buiten de grenzen van het dagelijks beheer, tot de wettelijke perken dient herleid. Inderdaad, de aanstelling van een afgevaardigde met ruime bevoegdheid, mag in de handen van de beheerders geen middel worden om de dwingende bepaling van art. 62 die in het belang van derden een borgstelling en de hoofdelijke verantwoordelijkheid voor inbreuken op de wet of op de statuten oplegt, te omzeilen (3).

18. Is daarom elk beding waarbij aan de afgevaardigde bijzondere bevoegdheden worden toegekend, nietig? Niet noodzakelijk. Inderdaad, de beheerraad heeft het recht bijzondere mandaten te verlenen, waarvan het bewijs mag geleverd worden door overlegging van de volmacht zonder verdere verplichting tot publikatie in het Staatsblad (4). Het verlenen van een bijzonder mandaat betekent immers geen prijsgeven van zijn bevoegdheid door de raad; algemene mandaten of bijzondere mandaten, waardoor de beheerraad een essentieel deel van haar taak aan een lasthebber zou overlaten, zijn echter ongeoorloofd (5).

Het juridisch statuut van de afgevaardigde-beheerder wordt in dit geval enigszins ingewikkelder. Als afgevaardigde-beheerder is hij tegenover derden een orgaan van de rechtspersoon en in de inwendige orde van de vennootschap een lasthebber van de beheerraad of van de algemene vergadering, naargelang zijn aanstelling hetzij door de beheerraad hetzij door de algemene vergadering of in de statuten plaats vond.

Daarnaast kan hij door een bediendencontract met de N.V. verbonden zijn op de dubbele voorwaarde dat zijn taak als orgaan onderscheiden is van zijn taak als aangestelde en dat zijn arbeid als

(1) Zie boven, nr. 8.

(2) Voor de uitgebreide, en dikwijls tegenstrijdige rechtspraak dienaangaande, zie : LEHRER, o. c., l. c.

(3) FRÉDÉRICQ, V, nr. 1104 e.v.; — DEMEURE P. : *La gestion journalière et les procédures judiciaires ou arbitrales*, Rev. prat. soc., 1961, blz. 65; — LEHRER, l. c. — In de rechtspraak : Luik, 21 maart 1944, *Pas.*, 1944, V, 30.

(4) Cass., 7 januari 1960, *Pas.*, 1960, I, 506; R.W., 1960-61, 749.

(5) VAN RYN, o. c., I, nr. 583 en 645.

bediende uitgevoerd wordt onder het gezag, de leiding en het toezicht van een ander orgaan (1).

Wat zijn taak als mandataris betreft, kunnen wij hier de constructie gebouwd door Simont en Van Ommeslaghe tot verklaring van de clause van statutair orgaan overnemen. De afgevaardigde verkrijgt zijn mandaat van de beheerders die zelf lasthebbers zijn van de algemene vergadering. Hij is dus een indeplaatsgestelde lasthebber en het gemeenrecht zal op deze verhouding toepasselijk zijn.

Tegenover derden is de mandataris persoonlijk aansprakelijk voor de gevolgen van zijn misdrijven en quasi-delicten, zonder de verantwoordelijkheid van de beheerders in het gedrang te brengen tenzij deze hun plicht van toezicht niet hadden volbracht (2).

19. Men kan hier beslist negatief antwoorden op de hogergestelde vraag : zijn alle clauses die bijzondere bevoegdheden aan een afgevaardigde-beheerder toekennen, nietig ? Een aantal van deze clauses kunnen immers beschouwd worden als een louter statutaire toelating gegeven aan de beheerders om een afgevaardigde te mandateren. Indien wij dan het art. 1994 B.W. over de substitutie van lasthebbers toepassen, worden de statuten het hoofdcontract van mandaat en de lastgeving door de beheerders gegeven is een indeplaatsstelling. Krachtens art. 1994 zijn de beheerders slechts aansprakelijk voor hun keuze en misschien ook voor de fouten van de indeplaatsgestelde lasthebber die zij door een normaal toezicht hadden kunnen vermijden (3). De aansprakelijkheid van de beheerders wordt volledig bij stilzwijgen der statuten.

20. Het is nu juist de vraag of een dergelijke statutaire toelating wel nodig is om bijzondere mandaten te geven.

Wij zagen hoger dat bij toepassing van het gemeenrecht deze toelating niet is vereist (4).

Welke is de houding van de rechtspraak dienaangaande ? Een enkel arrest behandelt een dergelijk geval, maar de gebrekkigheid en de dubbelzinnigheid van de formulering maken alle interpretaties mogelijk (5). De afgevaardigde-beheerder van een N.V. had de her-

(1) Cass., 11 september 1959, *Pas.*, 1960, I, 36; *Rev. prat. soc.*, 1960, nr. 4911, blz. 215; — Cass., 14 juni 1957, *Pas.*, 1957, I, 1229; *Rev. prat. soc.*, 1958, nr. 4729; — zie ook : RONSE, J., *Vennootschappen, Overzicht van rechtspraak (1964-1967)*, nr. 108 e.v., T.P.R., 1967, 686; — LENAERTS, H., en DUBOIS, B., *Arbeidsovereenkomsten, Overzicht van rechtspraak (1961-65)*, nr. 4, T.P.R., 1967, 509; — VAN HECKE, G., *De locatio operis facienda, een bijdrage tot de systematiek van de contractentypes*, nr. 7, T.P.R., 1966, 350.

(2) SIMONT en VAN OMMESLAGHE, o. c., nr. 17.

(3) SIMONT en VAN OMMESLAGHE, o. c., nr. 18.

(4) nr. 8, *in fine*.

(5) Cass., 6 februari 1953, *Pas.*, 1953, I, 436; *Rev. prat. soc.*, 1953, blz. 224 met conclusies van advocaat-generaal HAYOT DE TERMICOURT en noot van P. Demeur. Het arrest werd gedeeltelijk achterhaald door Cass., 18 juni 1954, *Pas.*, 1954, I, 897; *Rev. prat. soc.*, 1957, nr. 4658, met een noot van Bottin over de, naar zijn mening, schijnbare tegenstrijdigheid met het arrest van 6 februari 1953.

nieuwing van het huurcontract van een onroerend goed dat aan een handelaar door de N.V. werd verhuurd, geweigerd. De huurder beweerde dat deze hernieuwing tot de uitsluitende bevoegdheid behoorde van de raad van beheer, niettegenstaande een bijzondere delegatie van de raad waardoor de afgevaardigde zeer ruime machten had verkregen.

Het vonnis dat de geldigheid van deze bevoegdheidsregeling had aanvaard, werd verbroken om de volgende reden : *le jugement décide ainsi, sans faire état d'aucune disposition dérogatoire des statuts, que le conseil d'administration pouvait valablement déléguer ses pouvoirs en ce qui concerne des actes d'administrations autres que ceux définis par l'art. 63...* Moet daaruit worden afgeleid dat een statutaire uitbreiding van de bevoegdheden van de afgevaardigde-beheerder buiten het dagelijks beheer geldig is, of dat een statutaire toelating tot het mandateren van deze afgevaardigde door de beheerraad vereist is, of zelfs dat niet? De vraag blijft open.

Wat de vertegenwoordiging in rechte betreft, kunnen wij moeilijk de interpretatie van de rechtspraak door Simont en Van Ommeslaghe gegeven onderschrijven (1). Niet alleen eisen een aantal vonnissen van de lagere rechtbanken uitdrukkelijk een statutaire toelating (2), ook het hof van cassatie schijnt eerder deze mening te zijn toegedaan.

Twee arresten aanvaardden de geldigheid van een voorziening in verbreking door een natuurlijke persoon die de bevoegdheid daartoe had verkregen van de beheerraad. Er wordt geen melding gemaakt van een statutaire toelating dienaangaande (3). Verder werd geoordeeld dat een lasthebber van de N.V., die zijn mandaat van een wettelijk orgaan verkregen heeft, in overeenstemming met de statuten, geen andere stukken moet voorleggen dan zijn mandaat (4). Twee arresten schijnen een statutaire toelating te eisen. Aldus : Cass., 17 juni 1943 (5), waarin de beheerders als enig orgaan van vertegenwoordiging (in rechte) worden aangeduid à défaut, dans les statuts sociaux, de dispositions contraires..., en Cass., 20 januari 1947 (6), waarin de beheerders hun vertegenwoordigingsbevoegdheid niet kunnen bewijzen noch op grond van de statuten, noch op grond van een procesverbaal van de beheerraad, handelend krachtens de statuten.

In het arrest van 20 maart 1953 (7) tenslotte wordt de voorziening verworpen omdat aan de afgevaardigde-beheerder statutair geen vertegenwoordigingsbevoegdheid werd toegekend *ni, que dans la présente procédure, la demanderesse aurait donné à son administrateur-*

(1) SIMONT en VAN OMMESLAGHE, o. c., nr. 15.

(2) Hrb. Kortrijk, 1 december 1959, *R.W.*, 1960-61, 1577; — Luik, 31 oktober 1961, *Rev. prat. soc.*, 1962, 89.

(3) Cass., 17 november 1959, *Pas.*, 1960, I, 336; — Cass., 2 januari 1964, *J.T.*, 1964, 246.

(4) Cass., 7 januari 1960, *Pas.*, 1960, I, 506.

(5) *Pas.*, 1943, I, 247.

(6) *Pas.*, 1947, I, 21.

(7) *Pas.*, 1953, I, 556.

délégué le pouvoir de la représenter. Volgens dit laatste arrest, kan dus de rechtspersoon slechts voor een bepaald proces de vertegenwoordigingsbevoegdheid delegeren, wanneer de statuten hierin niet hebben voorzien.

21. Uit dit onderzoek van de rechtspraak leiden wij het volgende af. Enerzijds zou in overeenkomst met art. 1994 B.W. geen statutaire toelating moeten gegeven worden tot aanduiding van een lasthebber door de beheerraad. Wat de vertegenwoordiging in rechte betreft wordt nochtans een zulkdanige clauseule door een aanzienlijk deel van de rechtspraak vereist. Dit is een belangrijk argument ten voordele van onze interpretatie der clauseules tot oprichting van zogenaamde statutaire organen bevoegd om de vennootschap in rechte te vertegenwoordigen. Indien deze clauseules slechts een bewijsregeling inhouden van de vertegenwoordigingsbevoegdheid van de beheerraad, is het volkomen verantwoord deze bepalingen ten behoeve van derden in de statuten op te nemen.

Deze eis moet niet gesteld worden wanneer de beheerders, gebruik makend van hun recht om een lasthebber te substitueren een bepaalde bevoegdheid delegeren aan de afgevaardigde-beheerder. De twee hypothesen mogen dus niet verward worden.

D. KRITIEK OP ART. 63 VENN. W.

22. Een clauseule der statuten die de bevoegdheid tot vertegenwoordiging in rechte delegeert, regelt dus een gewone bewijsaan gelegenheid; een beding dat een bijzonder mandaat verleent is niets anders dan een overbodige toelating tot een beperkte substitutie door de beheerraad van haar eigen mandaat.

Hoe moet nu een clauseule worden geïnterpreteerd waardoor aan de afgevaardigde-beheerder niet meer een bijzonder mandaat of de vertegenwoordiging in rechte, maar een blijvende bevoegdheid wordt toegewezen?

Men aanvaardt algemeen dat elke bevoegdheid die de perken van het dagelijks beheer overschrijdt en op een blijvende manier door de statuten aan de afgevaardigde wordt toegekend, binnen de grenzen van art. 63 dient herleid.

Deze uitermate restrictieve interpretatie van art. 63 kan moeilijk worden verzoend met de strekking der praktijk om, zowel door de statuten als door middel van mandaten een steeds ruimere taak aan de afgevaardigde-beheerder op te dragen.

23. De kloof tussen praktijk en recht is des te meer betreurenswaardig daar de historiek en de *ratio legis* van het artikel bezwaarlijk de huidige beperkingen verantwoorden.

De tekst van art. 63 werd rechtstreeks geïnspireerd door het art. 20, lid 2, van de Franse wet van 24 juli 1867 dat aldus luidde :

Ces mandataires (de beheerders) peuvent choisir parmi eux un directeur, ou, si les statuts le permettent, se substituer un mandataire étranger à la société et dont ils sont responsables envers elle.

In tegenstelling tot de tegenwoordig in het Belgische recht gehuldigde opvattingen, wordt uitdrukkelijk de eis gesteld van een statutair beding om buiten de beheerraad een afgevaardigde aan te duiden. De bevoegdheid van deze afgevaardigde wordt bepaald door de delegatie, die, hetzij in de statuten, hetzij door de beheerraad of door de algemene vergadering wordt gegeven en omvat naast zijn normale taak, die, veel ruimer dan in België, de algemene leiding van de vennootschap, het aanwerven van het personeel en de tegenwoordiging in rechte behelst, soms ook een aanzienlijk deel der bevoegdheden van de beheerraad. Nergens wordt voorzien dat een ruime delegatie tot het dagelijks beheer moet herleid worden al dient toegegeven dat de beheerraad niet van elke werkelijke macht kan afzien. De reden hiervan is duidelijk : de afgevaardigde is slechts een indeplaatsgestelde lasthebber en de raad blijft bijgevolg verantwoordelijk voor zijn werkzaamheid ; zij is een *garant pécuniaire* tegenover derden voor elke daad van de afgevaardigde (1).

In het kader van de Belgische wet nam men eveneens aan dat het beding der statuten of de desbetreffende beslissing van de beheerraad of van de algemene vergadering de taak van de afgevaardigde omschrijven. Het opzet om de ruimere clausules tot het dagelijks beheer te beperken komt in de oudere rechtsleer niet zeer duidelijk tot uiting, al is het evenwel onbetwistbaar dat men geen overdreven belang aan de afgevaardigde wou hechten (2). De rechtspraak was aanvankelijk eveneens minder streng (3).

24. De recente rechtsleer is nochtans bijna eensgezind om zeer streng de hand te houden aan de eis elke delegatie slechts binnen het kader van het dagelijks beheer toe te laten. Hoe is deze restrictieve opvatting te verklaren ?

De grondslag van de huidige redenering is bekend : art. 63 kan niet losgemaakt worden van art. 62. De bijzondere waarborgen door dit laatste artikel in het belang van derden voorgeschreven — borgstelling en hoofdelijke verantwoordelijkheid der beheerders — mogen

(1) PIC, *Traité général, théorique et pratique de droit commercial*, II, *Des Sociétés Commerciales*, Paris, 1925, blz. 572 e.v. Deze wet werd stilzwijgend opgeheven door de wetten van 16 november 1940 en 4 maart 1953 die de *Président-directeur-général* (met ruime bevoegdheid) instelden.

(2) GUILLERY, *Commentaire législatif de la loi du 18 mai 1873 sur les Sociétés Commerciales en Belgique*, Brussel, 1878, II, nr. 703.

(3) Hrb. Brussel, 17 februari 1902, *Jur. comm. Brux.*, 1103, 151; — THÉATE, *Rev. prat. soc.*, 1894, blz. 288 e.v., en noot onder Luik, 1 februari 1910, *Rev. prat. soc.*, 1911, nr. 2126. Zie ook het eigenaardige vonnis van Hrb. Brussel, 24 januari 1921, (*Jur. comm. Brux.*, 1921, 127) waarin wordt gezegd dat, wanneer de beheerraad de bevoegdheid van de afgevaardigde, die principieel dezelfde macht heeft als de raad, wil beperken, deze beslissing in het Staatsblad moet gepubliceerd worden.

niet worden ontkracht door het afwentelen op de afgevaardigde van de specifieke taak der beheerraad.

Zou het nu overdreven gewaagd zijn art. 63 als dwingend recht te beschouwen niet omdat de tegenovergestelde oplossing aan derden hun wettelijke bescherming ontnemt, maar *in de mate dat* hierdoor afbreuk wordt gedaan aan hun rechten?

In deze zin stelt Demeur voor de geldigheid van een ruimere statutaire delegatie te erkennen voor zover deze de rechten van derden niet aantast (1). Zo wordt de scheiding tussen inwendige orde der vennootschap en betrekkingen met derden, verder doorgetrokken. Enerzijds mogen de oprichters de vennoten aan bijzondere bevoegdheidstoewijzingen binden, terwijl anderzijds derden zich mogen beroepen op de verantwoordelijkheid der beheerders (art. 62) voor alle handelingen van de afgevaardigde die het dagelijks beheer te buiten gaan. Alhoewel deze oplossing in de huidige stand van de rechtspraak moeilijk kan aanvaard worden, vestigen wij de aandacht op het feit dat soortgelijke verhoudingen niet vreemd zijn aan ons recht : het art. 198 Venn. W. bepaalt dat de beheerders van de Belgische filiale van een buitenlandse vennootschap *aan dezelfde verantwoordelijkheid onderworpen (zijn) alsof zijn eene Belgische vennootschap beheerden*, wat vooral toepassing vindt wanneer een ander orgaan, in de aard van onze afgevaardigde, krachtens de buitenlandse wet de vennootschap kan besturen.

In dezelfde lijn, verdedigen Théate en Resteau de mening dat de beheerraad onder haar eigen verantwoordelijkheid een deel van haar eigen bevoegdheid aan de afgevaardigde kan delegeren (2). Deze opvatting verschilt enigszins van de oplossing van Demeur. Er is hier geen sprake van een werkelijke bevoegdheidsdelegatie in de statuten. De delegatie door de beheerraad gegeven is eigenlijk een mandaat, waartoe eventueel de standregelen vooraf toelating hebben verleend. In tegenstelling tot de hoger besproken mening van Van Ryn (3), neemt men hier aan dat de beheerders een algemeen mandaat mogen geven, vermits zij aan de verantwoordelijkheid van art. 62 blijven onderworpen. Wij sluiten ons bij deze meer gematigde opvatting aan, te meer |daar deze oplossing beantwoordt aan de opvattingen waartoe de Franse doctrine was gekomen in het systeem van de wet van 1867.

De meeste auteurs blijven in België nochtans aanhangers van de restrictieve opvatting die trouwens door het hof van *cassatie* werden vastgelegd, zodat eerlang geen wijziging in onze rechtspraak moet verwacht worden.

(1) Noot onder Cass., 6 februari 1953, *Rev. prat. soc.*, 1953, blz. 224.

(2) THÉATE, *Rev. prat. soc.*, 1894, blz. 288 e.v.; — RESTEAU, *o. c.*, nr. 1105; — zie ook de noot van L.A. onder Brussel, 14 juli 1888, *Rev. prat. soc.*, 1889, blz. 26, nr. 2.

Alhoewel minder duidelijk geformuleerd, kan eenzelfde opvatting worden afgeleid uit de noot onder Rb. Namen, 5 maart 1945, *Rev. prat. soc.*, 1947, blz. 98.

(3) Zie boven, nr. 18.

SOMMAIRE

L'ORGANE STATUTAIRE DANS LA SOCIÉTÉ ANONYME

La jurisprudence appelle organes statutaires : les personnes auxquelles est confiée, en vertu d'une stipulation des statuts, la représentation en justice de la société anonyme. Suivant certains auteurs, cette expression doit être étendue aux personnes auxquelles est accordée, en vertu d'une stipulation statutaire, une véritable compétence de décision et de représentation. Les organes statutaires seraient des mandataires subrogés de la personne juridique.

D'un examen approfondi de la jurisprudence, il appert que cette assimilation n'est pas justifiée. Les organes statutaires sont uniquement chargés de la représentation en justice. N'est-il pas plus raisonnable d'interpréter les clauses portant institution d'un organe statutaire comme un simple règlement de la preuve dans le genre de la clause de double signature ? La distinction entre compétence de représentation et compétence de décision devrait être maintenue dans notre droit.

L'administrateur délégué est un organe ayant une compétence de décision propre qui, en vertu de l'art. 63 de la loi sur les sociétés, est limitée à la gestion journalière.

La construction du mandat subrogatoire paraît utilisable pour les clauses statutaires accordant à l'administrateur délégué des compétences particulières. Néanmoins, la limitation à la gestion journalière ne peut être fondée ni historiquement, ni logiquement, ni pratiquement.

SUMMARY

THE STATUTORY ORGAN IN THE LIMITED LIABILITY COMPANY

Court decisions call *statutory organs* those who appear in court on behalf of the limited liability company, in virtue of a stipulation of the statutes. According to some authors, this expression has to be extended to all persons to whom a true competence of decision and representation has been awarded. Statutory organs would be substituted agents of the legal entity.

After a thorough investigation of the court decisions, it appears that this equalization is not justified. Statutory organs are entrusted only with representation in court. Is it not more reasonable to interpret the provisions establishing statutory organs as an ordinary evidence regulations, in the nature of e.g. the clause of the double signature ? The distinction between the competence of representation and the competence of decision should be maintained in our legislation.

The managing director is an organ with an own decision-making competence, which is limited to daily management, in virtue of article 63 of company law.

The construction of the substituted agency seems to be usable for the statutory stipulations conferring special competences on the managing director. Nevertheless, there is neither an historical, nor a practical nor a logical foundation justifying the existing restriction to the concept of daily management.

ZUSAMMENFASSUNG

DAS STATUTARISCHE ORGAN IN DER AKTIENGESELLSCHAFT

Die Rechtsprechung nennt statutarische Organe : diejenige Personen, denen kraft einer Bedingung der Statute, die Rechtsvertretung der Aktiengesellschaft übertragen wird. Nach einigen Autoren soll diese Bezeichnung erweitert werden zu allen Personen denen kraft statutarische Bedingung, eine wirkliche Entscheidung — und Vertretungsgewalt anerkannt wird. Statutarische Organe sollten stellvertretende Mandatare der Rechtsperson sein.

Aus einer eingehenden Prüfung der Rechtsprechung zeigt sich, dass diese Gleichschaltung nicht fundiert ist. Statutarische Organe nehmen nur die Rechtsvertretung auf sich. Ist es nicht billiger die Klauseln zur Gründung eines statutarischen Organs zu deuten als eine gewöhnliche Beweisregelung in der Art der Klausel der doppelten Unterschrift. Der Unterschied zwischen Vertretungsbefugnis und Entscheidungsbefugnis sollte in unserem Recht weiter durchgezogen werden.

Der Vorstand ist ein Organ mit eigener Entscheidungsbefugnis die, kraft Art. 63 des Gesellschaftsgesetzes, zur täglichen Führung beschränkt bleibt.

Die Konstruktion des Vertretungsmandats scheint brauchbar für die statutarischen Bedingungen wobei dem Vorstand Sonderbefugnisse erteilt werden. Dennoch ist die Beschränkung der täglichen Führung weder historisch, noch logisch, noch praktisch zu fundieren.